

Egy ponyvaregény vége

Milyen szerencse, mondhatnám, hogy a valóság és fikció határán nincs útvélellenőrzés, se vámvizsgálat. Tulajdonképpen csak egy régóta lezáratlan ügy végére szerettem volna pontot tenni. Magamról annyit, hogy Polónyi Lászlónak hívnak, a szemem zöld, mint a macskáé, s bariton hangom van. Egyik ősömet császári zsoldosok húzták karóba a tizenhetedik században, egy másik ősöm viszont országgyűlési képviselő lett, de harmincnyelc éves korában megháborodott. Ezek után nem lehet véletlen, hogy író lettem.

Az elmúlt tizenöt évben keresztül-kasul beutaztam az országot, s nincs olyan magyarok lakta település, ahol meg ne fordultam volna legalább egy-két órára. Csak a legeldugottabb, legistenhátamögöttibb aprófalvakat nem ismerem. Ezért is lepődtem meg, amikor T-be hívtak író-olvasó találkozóra. T. nem aprófalva, hanem kisváros, és T-ben sohasem jártam még. Képzeletben felidéztem azokat a vasútállomásokat, főtereket, utcákat, művelődési házakat, amelyeknek képét megőrizte az emlékezetem, és sorban felidéztem azoknak a távoli barátoknak és fiatal lányoknak az arcát, akiket a szívembe zártam, pedig a legritkább esetben találkoztam velük újra. T-ről azonban nem voltak emlékeim. Amikor megmutattam a meghívólevelet feleségemnek, ő is azt kérdezte, amit magamban én:

— T? Hol van az?

Azt indítványoztam, nézzük meg a térképen.

— Van egyáltalán ilyen nevű város az országban? — kérdezte.

De hát a borítékról nem hiányzott se a postai bélyegző, se a feladó neve és pontos címe. Nem maradt más hátra, feladtam egy udvarias válaszlevelet, és a kitűzött nap előtti éjjelen vonatra szálltam.

Hálókocsiban utaztam, de korán felébresztett a nyugtalanság, amit, csak úgy, mint mások, én is utazási láznak neveztem sokáig, amíg egy napon rá nem eszméltem, hogy több is, más is annál. Menekülés a biztonság, a megszakás, a szeretet és intimitás burkából a magány magaslati levegőjére, ahol lazul az idő állkapcsának szorítása, tompultságukból újra felszabadulnak az érzékek, s kitáruznak az önértés kapui. Mások is ébren voltak már. A folyosón egy hivatalnok külsejű idős férfi a villanyborotváját zümmögtette, s a borotválkozás műveletéhez egészen közemberi grimaszokat vágott. Farmernadrágos fiatalasszony vitte a kislányát pisilni. Tejfehér ködbe merülő hegylánc körvonalai tapadtak szívósan a vonatablak gyerekujnyi vastagságú üvegéhez, majd alagútba értünk, majd vashídon dörögött át a szerelvény, s áradó folyó tajtékos barna vize hömpölygött alattunk. Sejtettem, hol járhatunk, mégis új volt a táj, s olyan tolakodóan véste be domborzatát és nedves tavaszi illatát érzékszerveimbe, mintha arra akarna felszólítani, a következő állomáson szálljak ki, s változtassam meg gyökeresen életemet. A magány vetíti ki a legkülönb délibábokat. A szomszéd fülkéből mocorgás és suttogó beszéd foszlányai ütötték meg a fületem — talán épp a legmegfelelőbb pillanatban. Másfél óra múlva a vonat befutott R-be, ahol a kalauztól megtudtam, négy órát kell várnom a csatlakozásra. R. járási székhely, s főutcáján hétköznap délelőtt semmivel sem kisebb a forgalom, mint a fővárosban. A dolgok rendje és folyamatossága lát-

tán a gyanútlan nézelődőnek az a benyomása támad, hogy valami csapda les rá.

— Ami elkerülhetetlen, azt nem érdemes elodázni — mondtam a kalauznak, s előttem sem volt egészen világos, mit akartam ezzel az aforisztikus kijelentéssel a tudomására hozni. A kalauz azonban nem jött zavarba.

— Magam is így gondolom — mondta.

Végül is délután fél három körül érkeztem meg T-be. Aki megpróbált már novellát vagy regényt írni, jól tudja, az olvasó érdekében fontos lehet az elbeszélés helyét és időpontját rögzíteni. Az olvasónak szilárd fogódzókra van szüksége. Ezek ugyan nem mozgatják meg a képzeletét, de abba az illúzióba ringatják, hogy igaz történetet olvas, és biztonságos távolságból figyelheti az eseményeket, amelyekben nem köteles részt venni. Kivált a jó öreg realizmus kellekeiből összeeskábált epika nem nélkülözheti az illúziókeltés különféle türkkjeit. A t-i vasútállomáson elébem táruló képről is mindjárt az jutott az eszembe, hogy az akár egy novella kezdése is lehetne. Mert hiába nem jártam még sosem ebben a városban, ismerős világba csöppentem. A raktárépület melletti vakvágányon teherszerelvény vesztegelt, s én úgy éreztem, már egy órával vagy egy nappal ezelőtt is tudtam, hogy a raktárépület mellett néhány tehervagon fog vesztegelni, s a napfény úgy kapja majd oldalba őket, hogy az árnyékvonal keresztben lemetszi a vagonok oldaldeszkáit. Persze ez is csak illúzió, a valóság és fikció közti vámmentes közlekedés egyik következménye. Ennek tudatában sem lepott meg azonban, hogy a kerti vendéglő asztalainál néhány helybeli lakos bámészkodott a világba, s amikor elhaladtam mellettük, megelevenedett a tekintetük. Ők nem utazni készültek, hanem a napi öt-hat sörüket jöttek ki meginni. Már meg sem lepődtem, amikor megtudtam, hogy a vécét sem az udvarban, hanem a pénztár melletti odalfolyosó végében kell keresnem. Eljátszottam a gondolattal, hogy abból a valóságos kisvárosból, ahová felolvasóestre hívtak, akármikor átléphetek egy lehetséges kisvárosba, amely csak könyvleapon, nyomtatott szövegben létezik, s az olvasó képzeletére bízom, milyenek alkotja meg.

A felolvasóestet a helyi gimnázium fiatal igazgatója, Péter András szervezte. Akkor már sejtettem, hogy talán mégsem lett volna szabad elfogadnom a meghívásukat.

— Mi, akik irodalommal foglalkozunk, bizonyos értelemben mindnyájan cinkosok vagyunk — mondta.

Még főiskolás koromban, földühödve egy korrupciós botrányon, amit kivételesen a sajtó is szellőztetett, belekezdtem egy regénybe. Ez a regény sehol sem jelent meg, mivel nem fejeztem be. A regény afféle szocialista karriertörténet lett volna, megtűzdelve szexszel, orgiával, csalással, lopással meg más nyalánkságokkal, amelyekről jobb társaságban csak suttogva illik beszélni, amíg a beavatottak közül valaki ki nem töri a nyakát. A regény főszereplőjét Péter Andrásnak hívták. A történet egy fiktív városkában, T-ben játszódott volna. Mindez természetesen véletlen egybeesés, amelyet az élet ezer évben egyetlenegyszer produkál csak, s így még szimbolikus jelentősége sincs. Csupán arról van szó, hogy a fikcióból is vámmentes az átkelés a valóságba, s az író kénytelen neveket és eseményeket kitalálni.

Péter András ambíciózus fiatal tanár volt, akit az egyetem elvégzése után a t-i gimnáziumba helyeztek. T-ben megismerkedett az egyik helyi hatalmasság lányával, s hamarosan benősült a családjukba. Ezzel nemcsak a pozícióját erősítette meg, hanem hamarosan az igazgatói széket is megpályázhatta. Kiterjedt

rokonsága révén apósa kezében tartotta a várost, s a keze még tovább is ért. A gimnázium igazgatójáról köztudomású volt, hogy különféle szolgáltató-sok fejében hajlandó olyan ajánlóleveleket írni, amelyekkel tanítványai bejuthatnak a főiskolára vagy elhelyezkedhetnek közhivatalokba. Az is köztudomású volt róla, hogy vonzódik a csinos diáklányokhoz, s van egy húszéves szeretője R-ben, akit hetente kétszer meglátogat. Ő maga nem tartozott Péter András apósának baráti köréhez, mégis a lekötelezettje volt. Hamis tanúként részt vett egy kirakatperben, amelynek az áldozatait éppen azokban a napokban rehabilitálták, amikor Péter András a városba került. Péter András apósa minden tekintélyét latba vetette, hogy a gimnázium igazgatóját megmentse a felelősségre vonástól. Amit tett érte, azt nem baráti szeretetből tette, hanem hogy ezentúl a markában tarthassa. Ám a helyzet hamarosan megváltozott. Péter András bekerült a nagy családba, s a gimnáziumi igazgató egyik napról a másikra kegyvesztett lett. Most már az útjukban állt, s Péter András apósa magához hívatta egy napon, és felszólította, hogy önként mondjon le. Még állást is ajánlott neki, amely nem igazgatói állás volt ugyan, de a fizetését megtarthatta volna. A gimnáziumi igazgató azonban megmakacsolta magát. Futott fűhöz-fához, még az iskolaügyi minisztériumba is elment, s fáradozásai nem voltak hiábavalóak. Olyan protektorokat szerzett, akikkel Péter András apósa sem mert ujjat húzni. Ekkor határozták el, hogy az igazgatót erkölcsileg teszék lehetetlenné. Visszaéléseit a felsőbb iskolaügyi hatóságok elé tárják. A regény úgy fejeződött volna be, hogy Péter András és az apósa öngyilkosságba hajszolják a szerencsétlen embert, s Péter András elfoglalja a helyét. Az igazság tehát győz, de az igazság bajnokainak indítékai és az igazság győzelméhez vezető út legalább olyan véres és mocskos, mint Péter András elődjének a karrierje.

Végül is a regény, mint már említettem, vázlatban maradt. Megírásától nem elsősorban az előre látható publikációs nehézségek riasztottak el, hanem a saját tehetetlenségem és bizonytalankodásom. Ahogy haladtam a fejezetekben előre, mind mélyebbre süppedt lábam alatt a talaj. Mindenáron szerettem volna a regény szerkezetébe beépíteni egy olyan figurát, aki nem szolgálatába állítja az igazságot, mint Péter András, hanem csupán képviseli, s nem nyer rajta semmit. Csakhogy a regény szigorú szerkezete erre nem adott módot. Be kellett látnom, hogy elindítottam egy gépezetet, amelynek már nem vagyok ura. Ezért nem fejeztem be a regényt, s temettem el a témát — akkor azt hittem — örökre. Amit megírtam, mégsem volt mindenestül haszon nélkül való. Az írás megváltoztatta a világnézetemet. Ekkor tapasztaltam először, hogy a győzelem a győztest is megalázza, s jöttem rá, hogy a győztes kegyetlensége, könyörtelensége és irtalmatlansága voltaképpen szabadulási kísérlet a győzelem árának nyomasztó terhétől. De mondhatnám úgy is, győzni csak Istennek van joga. S ha az igazságosztás bárkit megaláz, akkor az nem igazságosztás már, hanem csak bosszú és erőszak.

Az író-olvasó találkozó mindazonáltal a lehető legszokványosabb módon kezdődött el. Péter András a művelődési ház különtermébe vezetett be, ahol húszan-huszonöten várakoztak rám. Feszélyezett, hogy a jelenlevőket ismerem, ők viszont most látnak először engem. Péter András mutatta be nekik a könyveimet, s ahogy az ilyenkor szokás, meleg szavakkal méltatta a munkásságomat, csupa fölösleges és túlzó jelzőt illesztett a nevemhez. Azután átadta a szót nekem. Felolvastam egyik régi novellámat, s mérsékelt tapsot kaptam érte. Azt hiszem, senki sem volt kíváncsi a novellára, és a személyemre

sem különösképpen; vagy ha igen, nem irodalmi okokból. Az a göndör hajú, szemüveges, szikár hölgy például, aki a művelődési ház szakköreit propagáló faliújság melletti asztalnál ült, utoljára hajdon korában olvasott könyvet, de mivel a művelődési ház egyik főelőadója volt, munkaköri kötelességének tartotta, hogy meghallgasson. Mások gyakrabban olvastak ugyan, de nem novellákat, hanem regényeket, s főleg klasszikusok műveit. A jelenlevők nagy hányada középkorú vagy idősebb nő volt. De a legelső asztalnál ott ült Péter András apósa is, s éberen figyelte minden szavamat. Tulajdonképpen mindnyájuknak szántam valamilyen kisebb vagy nagyobb szerepet elvetélt regénytervemben.

A felolvasás után Péter András felszólította a hallgatóságot, hogy kérdezzem, én pedig megígértem, hogy nem fogok mellébeszélni, akármilyen kényes kérdést a mellemnek szegezhetnek. Jó példával maga Péter András járt elől.

— Mint minden nagy irodalom, Polónyi László művei is a szépre és a jóra tanítanak bennünket — állapította meg. Szavai helyeslésre találtak.

Mégis nehezen oldódtak meg a nyelvek. Nem messze Péter András apósától, ott ült a volt iskolaigazgató özvegye is, s egy pillanatra sem vette le a szemét rólam. Amikor a férje öngyilkos lett, egyetlen könnycseppet sem hullajtott érte, mégsem vádolta őt senki sem szívtelenséggel emiatt. Az özvegy mélyen vallásos asszony volt, aki betű szerint ragaszkodik a szentírás szavához, s a házasságtörtést nem válóknak tekinti, hanem főbenjáró bűnnek. Férje öngyilkosságáról az volt a véleménye, hogy csak az egyéb bűneit koronázta meg vele. Mindazonáltal rendesen eltemette a férjét, mint aki egy nyomasztó tehertől válik meg végre, s azt sem bánta, hogy az egyház távol maradt a szertartástól. A temetésre férje szeretője is eljött R-ből; neki le kellett nyelnie, hogy az is ott áll a sírgödör szélén, és komédiázik, s hogy minden jelenlévő tudja, kicsoda ez a nő. Úgy látszott, keményen viseli a megpróbáltatásokat. Csak a gyászbeszédék tették próbára a türelmét, mert a bennük foglalt méltatásokat nem érdemelte ki a halott, s ezt a szónokok éppolyan jól tudták, mint ő. Amikor behantolták a sírt, a bal keze felől felsorakoztak már a kondoleálók, a sorban észrevette Péter Andrást és Péter András apósát is. S akkor, mintha maga a halott vezényelné távirányítással a sírjából, lassú léptekkel elindult feléjük. Arcának vonásait erős felindultság és elszántság tette még nemesebbé, s akár ölni is képes lett volna, ha az utolsó pillanatban cserben nem hagyja a fizikai ereje. Így csak leköpte őket. Először Péter Andrást, aztán a fiatalember apósát. Leköpte a szabadítóit. Aztán összeesett. Csak hosszú másodpercek múlva ugrott hozzá valaki a közelben állók közül, hogy talpra segítse. Ugyanakkor senki sem mert Péter Andrásékra nézni.

Efféle jelenettől itt, az író-olvasó találkozáson nem kellett tartani. Akkor még azt hittem, kétszer nem szokás törleszteni ugyanazt az adósságot. Közben csikorogva-nyikorogva beindult a beszélgetés, bár a kérdéseket még tapintatosan fogalmazták, mintha előbb azt szeretnék volna kipuhatolni, miféle közös érdekek ültettek egy asztalhoz Péter Andrással. Amikor látták, hogy szabad a vásár, felbátorodtak. Egy középkorú asszony, a t-i közönyvtár alkalmazottja megkérdezte, mi a céloom azzal, hogy írok, megtörtént eseményeket írok-e meg, s egy vers, novella vagy regény megváltoztathatja-e a világot. Szóba jött a sokfelől hallható panasz, hogy a modern irodalom, főleg a modern vers érthetetlen, zavaros, sőt értelmetlen. Hogy a televízió és a rádió a könyvtárak polcaira rekeszti az irodalmat, s hogy ha egy könyv nem elég szórakoztató, semmi esélye sincs arra, hogy a tömegek gondolkodására hatással legyen.

Egy nyugdíjas öregúr szóvá tette, hogy az írók nem képviselik elég bátran a társadalmi igazságosságot. Ezeket a panaszokat és számonkéréseket jól ismerem, s megválaszolásukban az évek során olyan rutint szereztem, hogy azon kaptam magamat, én is sémákban gondolkodom már, s minden felelősséget elhárítok magamtól. Közben Péter András apósát figyeltem, és a leghátsó asztalnál ülő özvegyasszonyt. Ők ketten nem szólaltak fel, mégis nagyon nyomatékosan részt vettek a beszélgetésben, pusztán azzal, hogy jelen voltak. Bár mind a ketten másképpen, megközelíthetetlenek voltak a hallgatóság számára. Péter András apósa a tekintélyével, amelyen nem ejtett csorbát és nagy befolyásán sem változtatott, hogy legköpdösték. Az özvegyasszony viszont visszavonultan élt, és hetek múltak el anélkül, hogy valaki is rányitotta volna az ajtót. Csak a családtagokkal, a szűkebben vett rokonsággal érintkezett. Ez volt a temetés óta az első olyan rendezvény a városban, amelyre elment. Elsőnek érkezett, s bizonyára jellemzőnek találta, hogy az emberek félrehúzódnak tőle. Nyugodtan ült a helyén egész este, s minél tovább fixírozott a terem sarkából, annál tarthatatlanabb álláspontnak éreztem az írói semlegességet vagy az ironikus távolságtartást. Végül is nem tagadhattam, a valóság és a fikció találkozik egy pontban, s hiába, hogy ezt a pontot senkinek sem sikerült meghatároznia még, a felelősségtől ez nem szabadít meg. Jól tudta ezt az özvegy is, azért jött el. De jól tudta Péter András és az apósa is, csak éppen, s nem ok nélkül, azt hitték, az írói malaszt annyit ér, amennyi az író könyvének a kisugárzása. Önbizalmukban nem rendítette meg őket, hogy ül valaki közöttük, aki gyilkosoknak tartja őket. Ha Péter András az est végén el nem követ egy súlyos hibát, mindenki csendben kel fel az asztalától.

Péter András azonban, mielőtt elmondta volna a zárszavát, feltett nekem egy utolsó kérdést. Bizonyára úgy gondolta, szokványos és értelmetlen kérdést tesz fel. Ráadásul udvarias is. Olyasmit kérdez, amit felolvasóesteken gyakran meg szoktak kérdezni. Felállt, elnyomta a cigarettáját, és azt kérdezte:

— Most min dolgozol?

— Egy regényen — mondtam.

Ő azonban nem elégedett meg a lakonikus válasszal.

— És miről szól az a regény?

Bármit felelhettem volna, vagy elháríthattam volna a válaszadást arra hivatkozva, hogy babonás vagyok, s ha kibeszélem a regény témáját, utána már nem tudom megírni. De ebben a pillanatban találkozott a tekintetem a kiközösített özvegyasszonyéval. Úgy láttam, hogy a tekintete csupa türelmetlen felszólítás, bár az igazság mégiscsak az lehet, hogy én voltam türelmetlen, s a felszólítás is bévülről jött. Vannak ritka pillanatok, amikor a lélek egygyé tud válni az igazsággal. Ez egy ilyen pillanat volt. Anélkül, hogy felmértem volna cselekedetem következményeit, néhány mondatban elmeséltem régen eltemetett regénytervem témavázlatát.

Szavaimat mélységes csend követte. Azután két esemény történt gyors egymásutánban. A volt igazgató özvegye felállt, és szó nélkül eltávozott. Péter András apósa megigazította a nyakkendőjét, és szót kért. Mondanivalóját példaszerűen tömörre fogta.

— A magam részéről csak helyeselni tudom, hogy miközben az író úr a szépre és a jóra tanít bennünket, leleplezi azokat a visszásságokat is, amelyek hátráltatják a haladást.

Mindenki megkönnyebbült és tapsolt.

Öt perc múlva csak a cigarettafüst és az izzadságszag emlékeztetett arra, hogy ebben a teremben nemrég rendezvény volt még. Azon töprengtem, vajon Péter András apósa asztmás-e, vagy csupán felindultságában veszi olyan nehezen a levegőt. Péter András panaszkodott, hogy a fiatalokat nem érdekli az irodalom, sőt az égvilágon semmi nem érdekli őket a beatzenén és a diszkón kívül. Apósa megerősítette szavait. Mind a ketten nadrágzsebükbe mélyesztek a kezüket, mind a ketten elszántak voltak akár a legvégsőre is, de uralkodtak magukon. A nagy, fémkeretes ablaktáblákon a hátukat mutatták felém, robosztus válluk között sápadtan rajzolódott ki az arcom. Még néhány formáság volt hátra az estből.

Kitessékeltek a folyosóra, ők pedig elvonultak abba az irodahelyiségbe, ahol délután még szilvapálinkával fogadtak. Hallottam, hogy tanakodnak bent, de resteltem hallgatózni. Az oldalfolyosók és a lépcsőház feketén ásitózott az estében, teremtet lélek nem volt rajtunk kívül a házban. Egy pillanatra úgy éreztem magam, mint aki az államvizsgáját készül letenni és a sorára vár, mialatt a bizottság kimerült tagjai felhajtanak egy csésze kávé odabent. Nagy sokára nyílt az ajtó, és Péter András intett, hogy lépjek be. A szoba kicsi volt, alig lehetett mozdulni benne. Irodaszekrényekkel, két íróasztallal és fotelokkal volt telezsúfolva, a falakat plakátok borították. Délután mindez nem tűnt fel. Az egyik íróasztalon tömött boríték hevert, mellette rövid nyelű tör. Péter András leültetett, ő nyájasan azt mondta:

— Szeretnék, ha emlékeznél rá, hogy nálunk jártál. Válasszál.

Kinyitottam a borítékot. Pénz volt benne. Kétszer-háromszor több, mint amennyivel a felolvasóesteket honorálni szokták. Azt féleltem:

— Elég, ha az útiköltséget megtérítitek.

— Szó sem lehet róla — vágott közbe Péter András apósa. — A bátor, szókimondó irodalmat támogatni kell. Megsért, ha nem fogadja el az ajánlékunkat.

— Úgy van — mondta Péter András. — Ne félj, telik rá a költségvetésből. Fogadd el valamelyik ajándékot. A tör egy Andrássy grófé volt. Állítólag megölt vele egy medvét, amely vadászat közben megtámadta.

Lassan értettem meg, mire megy ki a játék. A tört választottam. Péter András apósának ajka megvető grimaszra torzult.

— Nem kifizetődő szerénység — mondta.

— Tehát a harcot választod — tréfálkozott Péter András.

Valamelyik irodaszekrény polcáról újra előkerült a pálinkásüveg, s fél óra alatt jócskán megcsappant a tartalma. Péter András felhívta az éttermet, ahol vacsorával vártak bennünket, s közölte az étterem vezetőjével, hogy csak egy óra múlva megyünk. Még nem vagyunk éhesek, magyarázta. Lehet, hogy ők nem voltak éhesek, nekem azonban korgott a gyomrom, és a pálinka is a fejembe szállt. Ők ketten jobban bírták az italt, csak az arcuk pirult ki, a tekintetük tiszta maradt. Bámultam az önuralmukat, mert bár a tekintetükkel majd felnyársaltak, a módoruk továbbra is sima volt, mint sokat tapasztalt diplomatáké, akik vesztett pozícióból is tudnak nyerni. Szerettem volna kitalálni, hogy mi a tervük velem. Már kezdtem sejteni, hogy addig el nem engednek, amíg a boríték tartalmát zsebre nem vágom. S eltökéltem, hogy akkor inkább itt éjszakázom. Mégis azt hiszem, semmilyen konkrét tervük nem volt, ellenben újra bebizonyosodott, hogy a kellő időpontban kimondott igazság zavarba hozhatja még a profi hazudozókat is. Regénytervem visszatérő témája volt beszélgetésünknek, s ha én elkanyarodtam a té-

mától, ők gondoskodtak róla, hogy visszatérjek rá. Péter András vesztette el hamarább a türelmét.

— Nekem tetszik a regényed vázlata, van azonban valami, ami nem tetszik benne.

— Mi az? — kérdeztem.

— Látszólag apróság. De ha jobban elgondolkodsz rajta, rájössz, hogy súlyos fogyatékoság. Konceptcionális tévedés.

Apósa is csatlakozott a meggyőzésemhez.

— Én is úgy látom, hogy bár a téma érdekes és időszerű, valami fontosat nem gondolt át elég mélyen, uram. A cél nem szentesítheti az eszközt.

— Ez az! Erről van szó — pattant fel a székéről Péter András. Fel-alá járkálni nemigen lehetett a szűk helyiségben, ezért ehelyett idegesen gesztikulált. — A regényed hősei piszkos eszközökkel küzdenek a, megengedem, nagyon is valóságosan létező visszasságok ellen.

— Ők sem különbek — így az apósa.

— Mit szól majd mindehhez az olvasó? — folytatta az immár kihallgatást Péter András. — Ki képviseli a tiszta igazságot? Senki.

— Ez pedig pesszimizmus — így az apósa.

— Neked olyan hőst kellene ábrázolnod, aki példát tud mutatni a közönségnek.

— Így helyes — mondta az apósa.

— Tisztában vagy vele, mekkora felelősségnek a súlyát veszed a válladra?

— Aki az igazságért harcol, sokszor kénytelen beszennyezni magát. De az igazság attól még igazság marad — szögezte le az apósa, s láttam, hogy a türelme nagyon fogytán van már.

Péter András pedig még egyszer, talán utoljára, figyelmeztetett.

— Gondolkozzál el azon, amit mondtunk. S akkor minden támogatást megkapsz tőlünk.

Akkor azonban már nem voltam egyedül. Az ajtóban ott állt a volt iskolaigazgató özvegye. Egy kicsit mindnyájunkat megzavart ez a váratlan fordulat. Nyilván ők is azt hitték, hogy amikor az asszony elhagyta a felolvasóest színhelyét, egyenesen hazament. Hogy hol rejtőzött el, utólag cseppet sem érdekes.

— Maga mit akar? — förmedt rá Péter András az asszonyra.

— Ez egy örült — súgta a fülembe Péter András apósa. — Menjen haza, hallja!

— Menjen haza. Késő van — mondta Péter András is.

Az asszony azonban félretolta őt az útjából, mint valami pihét, olyan erővel, amilyen ereje tényleg csak az örülteknek van. Péter András megtántorodott, és beütötte a fejét az egyik szekrény élébe. Az asszony, mielőtt még észbe kaptunk volna, felkapta az asztalon heverő tört, és markolatig Péter András apósának a szívébe döfte. Az áldozatnak még jajszóra sem maradt ideje. Szétgombolt inge alól, mint valami gumicső szájából lövellt ki a piros vér, és vörösre pettyezte az özvegyasszony arcát. Péter András fejvesztve menekült ki a nyitva hagyott ajtón. A vér, ami a szőnyegre folyt, valóságos vér volt.

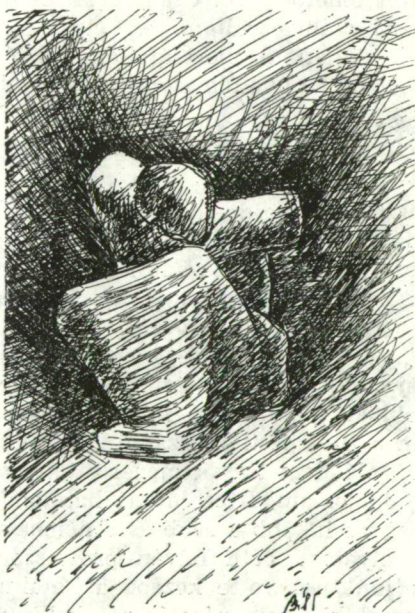
Csak most értettem meg, miért kellett T-be utaznom. Abba a városba, amely a térképekről hiányzik, de biztos, hogy nem a térképészek feledékeny-

sége miatt. A felelősség rám eső részét is vállalnom kellett. Senki sem lépheti át büntetlenül a valóság és fikció határát.

Ilyen és ehhez hasonló gondolatok jártak a fejemben, amikor elindultam a szállodába. A portás megvizsgálta a személyazonossági igazolványomat, aztán átnyújtotta a szobám kulcsát.

— Odafönt már várják Önt — súgta.

Mivel a kulcsot ő nyomta az imént a kezembe, nem lehetett kétséges, ki fog a lakosztályomban fogadni. Ott is egy íróval találkozhatom csak, akire a szemtanú kétes értékű szerepét bízta a sors, de akinek egyetlen szava is elég, hogy megzörgesse bilincseit a determinizmusba vert világ.

BELICZAI MÁRIA RAJZA